

Вишновецька С. В., к.ю.н., доцент
Панченко Ю. І., студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИЗНАННЯ ДІЙСНОСТІ ШЛЮБІВ, УКЛАДЕНИХ ЗА МЕЖАМИ УКРАЇНИ

У сучасних умовах активної міграції, розвитку туризму, напливу біженців і переселенців спостерігається зростання кількості шлюбів, що укладаються українськими громадянами з іноземцями в Україні. Також щороку все більше українських громадян вступає у шлюбні відносини на територіях інших держав.

Здійснюючи аналіз сімейного законодавства України, слід звернути увагу на ст. 13 Сімейного кодексу [1], яка передбачає, що якщо в міжнародному договорі України, укладеному в установленому порядку, містяться інші правила, ніж ті, що встановлені даним кодексом, застосовуються правила відповідного міжнародного договору України. Тобто якщо між Україною та певною державою укладено відповідну угоду (договір тощо), в якій передбачено можливість визнання документів про реєстрацію шлюбу між двома громадянами України відповідним компетентним органом іншої держави, такий шлюб є чинним і визнається нашою державою.

Функція захисту прав та інтересів українських громадян, які перебувають у зарубіжних країнах, покладається на дипломатичні представництва та консульські установи, що представляють державу Україна за кордоном, про що йдеться у Віденській конвенції про консульські зносини 1963 р. Так звані «консульські» шлюби, які укладаються між громадянами України на території держав ЄС, реєструються виключно компетентними органами державної влади, якими в даному випадку є консульські установи та дипломатичні представництва України. Зазначені шлюби реєструється виключно між громадянами України, які на законних підставах проживають у країні перебування, за їхньою спільною заявою. Тобто, реєстрація шлюбу в українському посольстві чи консульстві прирівнюється до реєстрації шлюбу в органах РАЦС; при цьому консул зобов'язаний дотримуватися матеріальних та формальних умов, необхідних для укладення шлюбу за законодавством України.

У справах про визнання існування шлюбу застосовується законодавство договірної держави, яке застосовувалося для реєстрації шлюбу, якщо

сторони задовольняються вимогами щодо матеріальних умов відповідно до правопорядків обох договірних держав. Так само визначається і компетентність органів, які беруть участь у розгляді справ про визнання шлюбів з іноземним елементом.

Шляхів укладення шлюбу «з іноземним елементом» для громадянина України за кордоном є два: укладення шлюбу громадянами України за кордоном відповідно до права іноземного та укладення шлюбу громадянами України між собою за кордоном відповідно до права України, в консульських установах України [2].

Питання про дійсність шлюбу з іноземним елементом можуть з'явитися на двох етапах: 1) під час укладення шлюбу; 2) після укладення шлюбу. Майже всі країни ЄС щодо даних шлюбів застосовують прив'язку *lexlocicelebrationis*, відповідно до якої форма шлюбу визначається за законом місця його укладення (формальні умови), та прив'язку *lexpatriae* стосовно матеріальних умов укладення шлюбу.

Не є секретом, що українське право й мораль дещо відстають та відрізняються від західних зразків, наприклад щодо питання укладення релігійних чи одностатевих шлюбів. Досить часто саме такі шлюби, укладені в одній державі відповідно до її законів, можуть бути не визнані в іншій державі, а тому спричиняти різні правові наслідки й породжувати проблему так званих «шлюбів, що кульгають». Для громадян України, які укладають шлюби за кордоном, украй необхідно мати правильне уявлення про те, що в подальшому їх чекає на батьківщині: чи у всіх випадках їх шлюб буде визнаний дійсним, чи не утворять зазначені дії «шлюб, що кульгає».

Термін «дійсність шлюбу», що міститься в ст. 58 Закону України «Про міжнародне приватне право» [3], має «автоматичний» характер та передбачає дійсність в Україні будь-якого шлюбу, за умов додержання при його укладенні відносно громадянина України за кордоном вимог Сімейного кодексу України щодо підстав недійсності шлюбу, без проведення жодних додаткових дій. Серед підстав недійсності шлюбу, встановлених ст. 38 СК, немає однозначної, імперативної вимоги щодо різної статі осіб, які укладають шлюб, а необхідної вимоги згідно з ч. 1 ст. 21 СК «Поняття шлюбу», немає серед статей, вимоги яких мають виконуватися громадянином України для дійсності шлюбу, укладеного ним за кордоном [1]. Оскільки законодавства деяких держав ЄС передбачають укладення одностатевих шлюбів, може мати місце виникнення «шлюбу, що кульгає», який призводить до наслідків, явно несумісних з основним публічним правопорядком України.

Отже, всебічний розгляд колізійних питань сімейного (цивільного) права держав ЄС є особливо важливим у зв'язку зі стратегією приєднання України до даної спільноти, та обов'язкової адаптації законодавства до її вимог. Аналіз іноземного законодавства може, на нашу думку, служити, на основі порівняльно-правового методу, також і удосконаленню правового регулювання шлюбно-сімейного статусу іноземних громадян в Україні та підвищенню ефективності механізму їх правового захисту. Такі кроки є доцільними з точки зору демократизації та інтернаціоналізації українського суспільства і відповідають зобов'язанням України реформувати цивільне законодавство відповідно до стандартів європейських держав.

Література

1. Сімейний кодекс України: Закон від 10 січня 2002 р. № 2947–III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21–22. – Ст. 135.
2. Інформація Департаменту консульської служби МЗС України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.mzs.gov.ua>
3. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23 червня 2005 р. №2709–IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 32. – Ст. 422.

УДК 347.4 (043.2)

Іваненко О. В., к.ю.н., доцент
Бистрицький Д. О., Ярошенко Я. О., студенти,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЯК ДВОСТРОННЯ УГОДА: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

В сучасних умовах зобов'язання є найважливішими елементами, які складають базу економічного обігу, оскільки саме через них та за їх допомогою відбувається переміщення усіх матеріальних благ. Головною особливістю всіх без винятку зобов'язань є те, що вони обов'язково повинні бути виконані, у випадку їх невиконання повинні застосовуватися заходи юридичної відповідальності, а у необхідних випадках передбачається можливість застосування заходів щодо забезпечення їх виконання. Саме належне виконання зобов'язань, відсутність зловживань та порушень закону при їх виконанні забезпечує своєчасне та належне переміщення усіх матеріальних благ. Отже, запорукою стабільного економічного обігу та впорядкованості всіх суспільних відносин, врегульованих зобов'язальним правом, є